

Цлху Хуэфащэхэм Теухуа Дунейпсо Джэпсальэ

1948

Federation of Caucasian Associations

Kaffed

Дунэепстэу кьэрал зэгохьэныгъэм и зэфэсэу 1948 гъэм тыгъэгъазэм и 10-м шыIагъэм кыщаштагъ 217 А (III) зиномер унашъомкIэ.

Цлф Фэшъуашэхэм Афэгъэхьыгъэ Дунэепстэу Джэпсальэ

Дунэепстэу Кьэрал Зэгохьэныгъэм (ДКьЗ) и Зэфэсым егъэIу;

Дунэепстэу цIыфыгъэм кыхиубытэрэ хэтрэ зы цIыфи зэгохьэныгъи;

мы джэпсальэр сыдигъуи янэгу кIагъэтызэ, мыщ кыщыхэщырэ цIыф фэшъуашэхэмрэ фитыныгъэхэмрэ янэIэ зэрэтырагъэтырэм, фашIырэ лъытэныгъэм егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ гъогукиэ зырагъэужьынэу;

хэгъэгу кIоцIэхэми дунэепстэуми кIо къэсми нахьы зыщызыужьырэ амалхэр зыфагъэшъхьэпэзэ мы зэгохьэныгъэм хэт кьэралхэм ежьиэ ялэпкьхэри, яунашъо кIагъэтырэ нэмыкIрэ кьэралмэ ялэпкьхэри кызэкIиубытэу, дунэепстэум и тэдэрэ чIапIи мы цIыф фэшъуашэхэмрэ фитыныгъэхэмрэ кыщаштэным, лъэшэу цызэрагъэкIоным, щагъэцэкIэным фэкъудынхэу,

цIыф фэшъуашэхэм афэгъэхьыгъэу цIыф жьугъэхэми лъэпкьхэми язэфэдэ идеал

шапхъэхэр къэзыгъэуцурэ мы дунэепстэу джэпсальэр.

1-нэрэ пычыгъу

ЦIыф пстэури шъхьэфитэу, ялътэныгъэрэ яфэшъуашэхэмрэкIэ зэфэдэу кьальфы. Акьылрэ зэхэшIыкI гъуазэрэ яIэшъы, зыр зым зэкъош зэхашIэ азфагу дэльэу зэфыщытынхэ фæе.

2-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи зэфэдэу фит мы джэпсальэм хэт цIыф фэшъуашэхэмрэ фитыныгъэхэмрэ зыфигъэшъхьэпэнэу, зыщыц расэм, ышъо, бзылъфыгъэ-хьульфыгъэу зэрэщытым, ыбзэ, ыIыгъ диным, политичнэ е нэмыкIрэ еплъыкIэу иIэм, лъэпкьэу е цIыф купэу кызыхэкIыгъэм, мылкъоу иIэм, кызыщальфыгъэм емылтытыгъэу зэхэдзынчъэу, фэгъэкIотэныгъэнчъэу.

Ащ нэмыкIэу, кьэрал шъхьэфити, нэмыкIым иунашъо кIэти, зышъхьэфитыжыныгъэ (автономие) зимиIи, нэмыкIрэу зы шъхьэфитыныгъэ лъахъэ зытелъи, сыд фэдэрэ кьэралым ицIыфэу щытми хэтрэ цIыфи зэхэдзыныгъэ фашIы хьуцтэп зыщыц кьэралым иполитичнэ е юридическэ системэ е дунэепстэу кьэралхэм азфагу щыриIэ статусым кыхэкIэу.

3-нэрэ пычыгъу

Псэуныр, шъхьэфитыныр, щынэгъончъагъэр хэти ифэшъуаш.

4-нэрэ пычыгъу

Хэти пщылIэу плъытэ е пщIылIыпIэ ибгъэты хьуцтэп, сыд фэдэ шIыкIэуи пщылIыгъэр, пщылI щэн-къэщэфыныр зыми фэбдэ мыхъунэу къоды.

5-нэрэ пычыгъу

Хэти лъэшыгъэ епхьэлIэ хьуцтэп, жьалымыгъэкIэ, цIыфыгъэм кьемызэгъэу е инапэ зыгъэульиин фэдэкIэ удзекIо, ащ фэдэ тазыр теплъхъэ хьуцтэп.

6-нэрэ пычыгъу

Хэти фэшъуаш тэдэрэ чIапIи цIыфэу, юридическэ лицоу кыщальытэнэу.

7-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи кьэрал хабзэм ипашъхъэ щызэфэд ыкIи кьэрал хабзэм къэухъумэныгъэхэр зэхэдзынчъэу, язэфэдэу зыфагъэшъхьэпэнэу фит. Хэти зэхэдзынчъэу, зэфэдэу фэшъуаш мы джэпсальэм кьемызэгъэу, зэхэдз зыхэлъ ИофшIашьохэми, ащ фэдэ ИофшIашьомэ сыд фэдэуи атегъэгущонми кыщаухъумэнэу.

8-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи фитыныгъэ иI хабзэ шъхьэIэм е кьэрал хабзэм кьырипэсырэ цIыф фэшъуашэхэр зыукьорэ ИофшIашьо кызехъулIэкIэ фитыныгъэ зиIэ ухыякIохэм зафигъэзэнэу, зыкъаригъэухъумэнэу.

9-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи лажъэ имыIэу аубыти, агъэтIыси, егъэзыгъэкIэ нэмыкIрэ чIапIэ афи хьуцтэп.

10-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи фитыныгъэ иI ифэшъуашэхэмрэ ипшъэрылхэмрэ аухэсы ыкIи ежьиым зы лажъэ кьытыралъхъэ зыхьукIэ зыми шIомылIыкIэу, зыми иунашъо кIэмтытэу, зыми имытелъхъэу щыт ухыякIо шъхьэфит псэфитыр зэфагъэкIэ ыкIи нафэу иIоф ригъэплъынэу фэенэу.

11-нэрэ пычыгъу

Зы лажъэ/шIэпхъэджагъэ зытыралъхъэрэ хэтрэ цIыфи зиухыижьыным пæе зыфэныкъоцт щынэгъончъагъэхэр зыщигъотынэу щыт ухыигъо нафэм икIэухэу, кьэрал хабзэм тетэу агъэкъончафэкIэ хыеу кьальытэ, мыхыяшъо кьыраплъырэп.

Хэти агъэкъуанчэ хьуцтэп, зешIэ лъэхъаным кьэрал хабзэкIэ е дунэепстэу хабзэкIэ шIэпхъэджагъэу амылътэщтыгъэ зы Иоф зэришIагъэм е ышIапхъэу кьащыхъу горэ зэримышIагъэм кыхэкIыкIэ. Хэти шIэпхъэджагъэ зешIэм фэгъэуцугъэу щытыгъэ тазырым нахьыбэ тыралъхъэ хьуцтэп.

12-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи и гъэшIэ унае, иунагъо, иунэ е зэрэзэрашIэхэрэ шIыкIэхэм шъхьэусыгъончъэу зыри кыхьэIэбэ хьуцтэп, инапэ, ыцIэ кьеIусэ хьуцтэп. Хэти фитыныгъэ иI мыщ фэдэ кыхьэIэбэныгъэхэм кьэрал хабзэкIэ зыкъащаригъэухъумэнэу.

13-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи фитыныгъэ иI зы хэтрэ зы кьэрал ичIыналъэ шъхьэфитэу щызекIонэу, щыпсэунэу.

Хэтрэ цIыфи фитыныгъэ иI ежьи икьэрал и ахэтэу тэдэрэ кьэрал икощыкIынэу ыкIи икIэрыкIэу кыгъэзэжьиынэу.

14-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи фитыныгъэ иI жьалымыгъэ/лые кьырахынэу зыхьурэм, нэмыкIрэ кьэрал ышъхъэ ригъэзынэу, шъхьэегъэзыныгъэ амалхэр зыфигъэшъхьэпэнэу.

Ау ишыпкъапIэкIэ политичнэу щымыт шIэпхъэджагъэхэм е дунэепстэу кьэрал зэгохьэныгъэм имурад, ибзыпхъэхэм кьемызэгърэ ИофшIашьохэм кьахэкIырэ дэодапшъэхэмкIэ мы фитыныгъэр зыфэбгъэшъхьэпэ хьуцтэп.

15-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цIыфи фитыныгъэ иI зы кьэралым ицIыфэу щытынэу.

Хэтрэ цййфи зицййфэу щыт кьэралым шьхьэусыгьончьеу хэбгьэкйи е нэмыкИрэ кьэралым ицййф хьунэу иИэ фитыныгьэм хэбгьэны хьущтэп.

16-нэрэ пычыгьу

Зыныбжь икьугьэ хэтрэ бзылфыгыи хьулыфыгыи фитыныгьэ иИ кьызыхэкйыгьэ лъэпкьым, зицййфэу щыт кьэралым е динэу ыИыгьым кьыхэкйэу зы пэрыогьуи кьыфэмьуцоу, фитэу кьышэнэу, дэкйонэу, унагьо ышIэнэу.

Зэрэщэн-зэдэкйоным фэгьэхьыгьэ зээзэгьныгьэр (нэчыхьэр), зэрэщэцт-зэдэкйощтхэм ежмэ я шьхьэфитыныгьэ шыпкьэрэ яшйонгьоныгьэ икьурэкйэ агьэлсы.

Унагьуэр, цййфыбэ-лъэпкь псэукйэм и лъэбжьэ шьхьаИэшьы, ар цййф жьугьэми кьэралыми кьеухьумэ.

17-нэрэ пычыгьу

Хэтрэ цййфи фитыныгьэ иИ ежым иунаеу е нэмыкИрэхэр иИэхьэгьоу мыльку зригьэИэнэу.

Хэтрэ цййфи шьхьэусыгьончьеу имыльку кьыИыпхы е хэбгьэны хьущтэп.

18-нэрэ пычыгьу

Хэтрэ цййфи гупшысэ, зэхашIэ ыкйи дин фитыныгьэ иИ. Мы фитыныгьэм кьызэкйеубытэ изакьоу е купэу, нафэу е унаеу (шьэфэу) итхьафэIорышIэнхэр, идинкIэ шIапхьэхэр нэрылэгьоу аригьэшIэн, ыгьээзэкйэн фитыныгьэри.

19-нэрэ пычыгьу

Хэтрэ цййфи фитыныгьэ иИ зэрэфаеу гупшысэнэу, игупшысэхэр кьыIотэнэу. Мы фитыныгьэм кьыхеубытэ цййфыр игупшысэхэм фэшйыкйэ зыми кьымыгьэгьумэкйынэу, кьэралыгьо гьунапкьэхэм ямылгытыгьэу шIэныгьэхэр, гупшысэхэр сьд фэдэрэ гьогукйи кьылыхьон, кьыгьотын, зыIэрыгьэхьэн фитыныгьэри.

20-нэрэ пычыгьу

Хэти фитыныгьэ иИ Iэшэнчьеу, зэо-бэнэнчьеу зэфэсынэу, хасэ зэхищэнэу, зэхэщэгьэ хасэм хэхьэнэу.

Хэти зы хасэ хэхьэнэу ебгьэзы хьущтэп.

21-нэрэ пычыгьу

Хэтрэ цййфи фитыныгьэ иИ занкйэу ежым е фитэу кьыхихыгьэ лйыкйомэ яIэкйэ кьэралым изегьэкйон йофхэм ахэхьэнэу, ахэлэжьэнэу.

Хэтрэ цййфи фитыныгьэ иИ икьэралы цййф жьугьэми Кьыфызэригьэгьэпшэрэ амалхэр зэхэдзынчьеу, пстэуми афэдэу зыфигьэшхьэпэнэу.

Хьыкумэт Iэшхьэтетныгьэм ильабжьэр кьэралым и цййф жьугьэм ишйонгьоныгь ары. А шйонгьоныгьэр кьэнафэ шьэф шйыкйэм тет хэхыныгьэ фит зафэхэу е цййфмэ яшйонгьоныгьэхэр шьхьэфит-псэфитэу кьызэрэгьэлэгьошьущт нэмыкИрэ шйыкйэхэу, зыныбжь икьугьэ цййф пстэуми афызэIухыгьэу, яIэIэтхэми зэфэдэ кйуачIэ яIэу, пIэлэз гьэнэфагьэкйэ кьытырагьээзжыырэхэмкйэ.

22-нэрэ пычыгьу

Цййф жьугьэм зэрэщыщым елытыгьэу хэтрэ цййфи социалнэ кьэухьумэныгьэ фэшьуаш. Кьэрал кйуачIэкйэ е кьэралыгьомэ язэдэIэпыIэкйэ ыкйи хэтрэ кьэралы ежым игьэлпсыкйэрэ иамалхэмрэ ялытыгьэу хэтрэ цййфи фитыныгьэ иИ инапэрэ ицййфыгьэрэкйэ гупсэфэу зэрэиужьын ыльэкйыщт экономикэ, социалнэ ыкйи шIэнхабзэ йофкйэ зыфэныкьощт амалхэр рагьэгьотынэу.

23-нэрэ пычыгьу

Хэтрэ цййфи фитыныгьэ иИ лэжьэнэу, фитэу иЙоф кьыхихынэу, зэфагьэкйэ ыкйи фэшйу амалхэмкйэ лэжьэнэу ыкйи йофынчьагьэм кьыщаухьумэнэу.

Хэтрэ цййфи фитыныгьэ иИ зэхэдзынчьеу зэфэдэ йоф фэшйи зэфэдэ уасэ кьыратынэу.

Хэтрэ цййфи фитыныгьэ иИ ежыри иунагьуи цййфым фэшьошэн псэукйэ иIэу зыгьэпсэун, ищыкйагьэ хьумэ зылыIэсышьунэу щыт сьд Фэдэр социалнэ кьэухьумэныгьэхэмкйэ кIэгьэпытагьэу зы псэукйэ амал кьезытын зыльэкйынэу зы лэжьэпкйэ фэшйу кьыIэрыхьэнэу.

Хэтрэ цййфи фитыныгьэ иИ ежыи ишйагьэ пае хасэ (профсоюз, сендикэ) зэхищэнэу, ащ фэдэ зэхэшагьэм хэхьэнэу, хэтынэу.

24-нэрэ пычыгьу

Хэтрэ цййфи фитыныгьэ иИ зыгьэпсэфынэу, ынэгьу зыригьэужынэу, пстэуми афэмыдэу илэжьэгьу пIалэз цййф фэшьуашэ шапхьэм итэу кьыфагьэпсынэу, пIэлэз гьэнэфагьэкйэ илэжьапкйи кьыратызэ гьэпсэфакйо дэкйынэу.

25-нэрэ пычыгьу

Хэтрэ цййфи фитыныгьэ иИ ежыри иунагьуи узынчьэн, тхьэгьо фэшьуашэ иIэу псэун пае шхыныгьо, шьуашэ, унэ ыкйи медицинскэ IэпыIэгьу гьыотынэу. Хэти фитыныгьэ иИ, йофынчьагьэ, сымэджагьэ, фыкьуагьэ, лйыгьобагьэ, шьузэбагьэ, жьыгьэ ыкйи ежым имыIэшйагьэ йофыгьомэ кьыхэкйэу амалынчьагьэ, тхьэмыкйагьэ кьылысэу щытмэ кьаухьумэнэу.

Ныхэмрэ сабийхэмрэ фитыныгьэ яI ялыеу кьыкйэлэпыллынхэу, кьыдэIэпыIэнхэу. Зэрэщэгьэ зэлй-зэшьуз ибынэуи земышьхьэгьусэмэ кьальфыгьэуи щэрэт, сабий пстэуми а зы социалнэ кьэухьумэныгьэ амалхэр язэфэдэу афагьэшхьапэ.

26-нэрэ пычыгьу

Хэтрэ цййфи фит гьэсэнныгьэ зэригьэгьотынэу. Анахь макйэмэ пэублэ ыкйи лъэбжьэ гьэсэнныгьэр ахьщэнчьеу арагьэгьоты. Пэублэ гьэсэнныгьэр уимыIэнкйэ амал имыIэу, егьэзыгьоу щыт. Техникэ ыкйи Iэшйагьэ гьэсэнныгьэр хэти фызэIухыгьэщт. Апшьэрэ гьэсэнныгьэр зэхэдзынчьеу хэти фызэIухыгьэу щытын пае ежым исэнауш (талант) елытыгьэу.

Гьэсэнныгьэр цййфым ицййфыгьэм икьоу зыригьэужьыным фэшйоу гьэпсыгьэу ыкйи цййф фэшьуашэхэмрэ фитыныгьэ шьхьаIэхэмрэ афашйрэ уасэр, лытэныгьэр ыгьэлэгьыным, кйигьэпытэным фэунэтйыгьэу щытын пае. Гьэсэнныгьэм цййфхэр ригьэгьушйун пае расэ пстэуми, лъэпкь пстэуми, дин куп пстэуми азфагу гулгытэ, зэгурыйо, зэфэшйуныгьэ, зэныбджэгьугьэ дэлынуу ыкйи мамырныгьэр кьыухьумэным пае Дунэепстэу Кьэрал Зэгьохьэныгьэм ригьэкйокйырэ лэжьыгьэм зыригьэужьэу щытын пае.

Сабиймэ арагьэгьотыщт гьэсэнныгьэр зыфэдэщтыр кьыхэзыхынэу фитыр, пстэуми апэрэу янэрэ-ятэрэ ары.

27-нэрэ пычыгьу

Хэти фитыныгьэ иИ цййф жьугьэ шIэнхабзэ псэукйэм фитэу хэхьэнэу, хэлэжьэнэу, гьуазджэр зыфигьэшхьэпэнэу, шIэныгьэ зыужьыныгьэм хэлэжьэнэу ыкйи ар зыфигьэшхьэпэнэу.

Хэти фитыныгьэ иИ ежым кьыгьэшйыгьэ шIэныгьэ, жабзэ (литературэ), гьуазджэ Iэшйагьэхэм мылькоу, пкйэу, уасэу, лытэныгьэу кьапакйорэр кьыфаухьумэнэу.

28-нэрэ пычыгьу

Хэти фэшьуаш мы джэпсалэм кьышыхьэщырэ цййф фэшьуашэхэмрэ фитыныгьэхэмрэ зэрагьэцэкйэшьунэу зы социалнэ ыкйи дунэепстэу гьэпсыкйэ системэ шыIэнэу.

29-нэрэ пычыгьу

Хэти ежыи ицййфыгьэ фитэу ыкйи икьоу зыригьэужьынуу амал кьезытырэ цййф жьугьэми кьэралми фишIэжьын фаеу пшьэрылхэр иIэх.

Хэти ифэшьуашэхэр зыфигьэшхьапэ ыкйи ифитыныгьэхэр зэрихьэ зыхьукйэ, нэмыкйи яфэшьуашэхэмрэ яфитыныгьэхэмрэ афадэн, ахэмэ лытэныгьэ

кѡафегѡшІыгѡэн ыкІи демократичѡскѡ цІѡф жѡугѡэм зѡдыриІѡ шѡнхабзѡэр (ѡтикѡр), цІѡф жѡугѡэ гѡѡпсыкІѡэр, шыІакІѡэр егѡѡшІокІѡным иамалхѡр кѡѡухѡумагѡэ хѡуным паѡ фѡшІѡу кѡэрал хабзѡкІѡ агѡѡнѡфагѡэ гѡунапкѡѡмѡ япхыгѡѡу шытыщт.

Сыдѡуцтѡуи орѡхѡу, мы цІѡф фѡшѡуашѡхѡмрѡ фитыныгѡѡхѡмрѡ зыфѡбгѡѡшѡхѡѡпѡ, зѡпхѡэ хѡуцтѡп Дунѡѡпстѡу Кѡэрал Зѡгохѡагѡѡм и гурыль-гурышІѡхѡмрѡ ибзыпхѡѡхѡмрѡ (принципхѡмрѡ) адимыштѡу, апѡшІуекІѡу.

30-нѡрѡ пычыгѡу

Мы джѡпсалѡэм кѡыхиубытѡрѡ зы хѡбзѡ гѡѡуцугѡи зыгурыбгѡаІѡ хѡуцтѡп мыщ кѡыщиІѡтыкІыгѡэ хѡбзѡ гѡѡуцугѡѡмѡ ащыщ горѡр ыІѡтынѡу, иукѡѡнѡу хѡтрѡ зы кѡѡрѡли, купи, нѡбгыри фитыныгѡэ риты фѡдѡу.